

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความปลอดภัย
ในการทำงานในแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาที่ทำงาน
ในกลุ่มวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง กรณีศึกษา
โรงงานชุบชิ้นส่วนเหล็กด้วยกระแสไฟฟ้าแห่งหนึ่ง
ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ประเทศไทย

Factors related to occupational safety behaviors in Myanmar
migrant workers working in small and medium enterprises
(SMEs): A case study of an electro-deposition plating factory in
Chachoengsao province, Thailand

นิรชฌานูตม์ พลศักดิ์เดช, มณฑา เก่งการพานิช, ประรณนา สติติวิภาวี, นพนันท์ นาน
คงแนบ, อริยะ บุญงามชัยรัตน์
คณะสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล

Neenchayanoot Polsakdech, Mondha Kengganpanich, Pratana Satitvipavee, Noppa-
nun Nankongnab, Ariya Bunngamchairat
Faculty of Public Health, Mahidol University

Corresponding author: hsaariya@yahoo.com

Received 2024 Feb 25, Revised 2024 Apr 19, Accepted 2024 Apr 22

DOI:

บทคัดย่อ

ประเทศไทยมีแนวโน้มการนำเข้าแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้นด้วยปัญหาขาดแคลน
แรงงาน และมักใช้แรงงานกลุ่มนี้ในงานที่มีความเสี่ยงหรือลักษณะงานที่แรงงานไทยส่วนใหญ่มักไม่ค่อย
เลือกทำ แต่การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานในแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงาน
ในประเทศไทยยังคงพบได้น้อย โดยเฉพาะในกลุ่มธุรกิจขนาดเล็ก การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานต่างด้าวในกลุ่มวิสาหกิจย่อมและ
ขนาดกลาง โดยศึกษาแบบภาคตัดขวางในกลุ่มตัวอย่างแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมา จำนวน 84 คน

ที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ประเภท MOU ในโรงงานชุบชิ้นส่วนเหล็กแห่งหนึ่งจังหวัดฉะเชิงเทรา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ล่ามสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับสถิติเชิงพรรณนา และสำหรับสถิติเชิงวิเคราะห์ ใช้ไคสแควร์และพีชเชอร์

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมา ได้แก่ ระยะเวลาการเข้ามาอาศัยในประเทศไทย อายุงาน ที่โรงงานนี้ การทำงานล่วงเวลา การได้รับการฝึกอบรมความปลอดภัยในการทำงานก่อนมาทำงานที่โรงงานนี้ ทักษะการฟัง และพูดภาษาไทย มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($\chi^2=3.909$ P-value = 0.048, $\chi^2=7.591$ P-value = 0.006, $\chi^2=4.598$ P-value = 0.032, $\chi^2=4.508$ P-value = 0.034, $\chi^2=6.364$ P-value = 0.012, และ $\chi^2=4.054$ P-value = 0.044 ตามลำดับ) สำหรับปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพสมรส การเวียนกะ การเคยได้รับฝึกอบรมความปลอดภัย การฝึกอบรมความปลอดภัยที่โรงงานนี้ การเคยเกือบจะเกิดอุบัติเหตุหรือเกือบจะได้รับบาดเจ็บ การเคยเกิดอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน ทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทย ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ทักษะคิดด้านความปลอดภัยในการทำงาน ความรอบรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน และการรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยและนโยบายความปลอดภัยในการทำงานขององค์กร พบว่าไม่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาคั้งนี้คือ ควรศึกษาในแรงงานต่างด้าวในกลุ่ม SMEs หลากหลายประเภท และศึกษาในกิจกรรมที่จะส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ ส่วนการสื่อสารความปลอดภัยในการทำงานควรมีการสื่อสารทั้งในรูปแบบภาษาไทย ภาษาตามชนชาติของแรงงาน และการสื่อสารในเชิงสัญลักษณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจและความคุ้นเคยจนเกิดเป็นวัฒนธรรมความปลอดภัยขององค์กร ตลอดจนปัจจัยด้านสุขภาพจิต ภูมิหลังของบุคคลที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงาน

คำสำคัญ : แรงงานต่างด้าวชาวเมียนมา, พฤติกรรมความปลอดภัย, ความรอบรู้ด้านความปลอดภัย

Abstract

Thailand tends to import more workers from neighboring countries due to labor shortage problems and often relies on this group of workers for jobs that most Thai workers rarely choose to do. However, studies on occupational safety behavior among migrant workers coming to work in Thailand are still rare, especially in the small business group. The purpose of this research is to study factors related to the work safety behavior of migrant workers in small and medium enterprises. A cross-sectional study was conducted on a sample of 84 Myanmar migrant workers who came to work in Thailand under a Memorandum of Understanding (MOU) in a steel parts plating factory in Chachoengsao Province. Data were collected using questionnaires, facilitated

by the use of interpreters. Descriptive statistics were employed using numbers, percentages, means, medians, and standard deviations. For analytical statistics, Chi-Square and the Fisher Exact Test were utilized.

The study results revealed that personal factors of the sample group of Myanmar foreign workers related to length of stay in Thailand, the length of employment at the factory, overtime work, safety training history, and proficiency in Thai listening and speaking skills were identified as factors significantly associated with work safety behavior at the 0.05 significance level. ($\chi^2=3.909$ p-value = 0.048, $\chi^2=7.591$ p-value = 0.006, $\chi^2=4.598$ p-value = 0.032, $\chi^2=4.508$ p-value = 0.034, $\chi^2=6.364$ p-value = 0.012, and $\chi^2=4.054$ p-value = 0.044, respectively). Other factors, including sex, age, the highest level of education attained, marital status, shift rotation, receipt of work safety training at this factory, near-miss incidents, and experiences of actual accidents or injuries during work were not related to safety behaviors. Furthermore, Thai reading and writing skills, safety knowledge, safety attitude, and perceptions of safety culture were found no significant relationship to safety behaviors.

Based on the study results, it is recommended to extend similar investigations to migrant workers across various types of SMEs. Regular studies should focus on activities promoting safety behavior, including an examination of mental health factors and background aspects that may influence factory work behavior. Additionally, fostering safety communication in the workplace is crucial, employing both the Thai language and the workers' ethnic language, along with symbolic communication. This approach aims to foster understanding and familiarity, eventually establishing a safety culture within the organization.

Keywords: Myanmar Migrant Workers, Safety Behavior, Safety Literacy

บทนำ

ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเริ่มต้นปี พ.ศ. 2504 ถึงปัจจุบัน การส่งเสริมการลงทุนภายในประเทศและจากต่างประเทศขยายตัว เพิ่มค่าจ้างและค่าครองชีพของแรงงานไทย ทำให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายของแรงงานเพื่อนบ้าน(1) ส่งผลให้ SMEs พบความท้าทายในการดำเนินธุรกิจโดยเฉพาะในเมืองรองซึ่งมีปัญหาด้านแคลนแรงงานและการดึงดูดแรงงานจาก

ธุรกิจใหญ่ นอกจากนี้ ความเปลี่ยนแปลงในความต้องการของแรงงานรุ่นใหม่ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้ SMEs เมืองรองเสียโอกาสทางการค้าและเพิ่มภาระต้นทุนธุรกิจไปมากขึ้น แต่ก็ยังคงกระจายทั่วทุกสาขาอาชีพและอุตสาหกรรมอย่างมีนัยสำคัญในเศรษฐกิจของประเทศ⁽²⁾

ข้อมูลโครงสร้างกำลังแรงงานในปี 2563 พบว่ามีผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป 56.84 ล้านคน โดยผู้ที่เป็นกำลังแรงงานมี 38.33 ล้านคน แต่มีเพียง

37.68 ล้านคนที่มีงานทำ ส่วนแรงงานต่างด้าวมีทั้งหมด 2.5 ล้านคน โดยมีกลุ่มที่มากที่สุดคือแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านที่เข้ามาตาม MOU จำนวน 797,158 คน หรือร้อยละ 31.73 การนำเข้าแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากคุณลักษณะของแรงงานนี้ที่มีความอดทนต่องานและไม่เลือกงาน แต่งานที่ใช้แรงงานกลุ่มนี้มักมีความเสี่ยงสูงและไม่เป็นที่ต้องการของแรงงานไทยปกติ⁽³⁾

จากสถิติการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานของงานต่างด้าวกลุ่มนำเข้าตาม MOU (ลาว พม่า กัมพูชา) ข้อมูลล่าสุดปี 2559 พบว่าความรุนแรงของการประสบอันตราย ส่วนใหญ่เป็นการหยุดงานไม่เกิน 3 วัน (ร้อยละ 68.81) รองลงมา คือ การหยุดงานเกิน 3 วัน (ร้อยละ 29.49) กรณีสูญเสียอวัยวะบางส่วน (ร้อยละ 1.32) และกรณีตาย (ร้อยละ 0.38) ตามลำดับสำหรับอัตราการประสบอันตรายต่อลูกจ้าง 1,000 ราย (กรณีร้ายแรง) ในปี 2559 มีอัตราการประสบอันตรายต่อลูกจ้าง 1,000 ราย เท่ากับ 5.89 และอัตราการประสบอันตรายต่อลูกจ้าง 1,000 ราย (รวมทุกกรณีความรุนแรง) มีอัตราการประสบอันตรายต่อลูกจ้าง 1,000 ราย เท่ากับ 18.88 สาเหตุที่ทำให้ประสบอันตรายสูงสุด คือ วัตถุหรือสิ่งของตัด บาด ทิ่มแทง (ร้อยละ 28.31) อวัยวะที่ได้รับอันตรายสูงสุด คือ นิ้วมือ (ร้อยละ 34.03) สิ่งที่ทำให้ประสบอันตรายสูงสุด คือ วัตถุหรือสิ่งของ (ร้อยละ 47.97)⁽⁴⁾

การศึกษาความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานต่างด้าวพบว่า การขยายตัวของกลุ่มนี้มาพร้อมกับความแตกต่างทางอาชีพอนามัยและ

ความปลอดภัย แรงงานต่างด้าวมีอัตราการบาดเจ็บและเสียชีวิตจากการทำงานสูงกว่าแรงงานเจ้าถิ่น⁽⁵⁻⁶⁾ การศึกษาพบว่าพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานไทยและต่างด้าวมีความแตกต่างกัน แม้ว่าทั้งสองกลุ่มมีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานเท่ากัน แต่พฤติกรรมในการรับรู้ความเสี่ยงของการทำงานและการรับรู้ประโยชน์จากการปฏิบัติเพื่อป้องกันอุบัติเหตุแตกต่างกัน ความไม่เข้าใจในภาษา นโยบายความปลอดภัย และขั้นตอนการทำงานที่ส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงานมีไม่เพียงพอที่แรงงานต่างด้าวจะเข้าถึงได้ จึงทำให้มีโอกาสเสี่ยงมากกว่า⁽⁶⁻¹⁵⁾ โดยการส่งเสริมการทำงานอย่างปลอดภัยในแรงงานต่างด้าวมีจำนวนน้อยมาก และในบรรยากาศของ SMEs ที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ เป็นอีกปัจจัยที่ทำให้มีความเสี่ยงมากขึ้น

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานต่างด้าวในกลุ่ม SMEs จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดมาตรการส่งเสริมการทำงานอย่างปลอดภัยและลดการบาดเจ็บจากการทำงานในกลุ่มนี้ การศึกษานี้ได้ทำการศึกษาในรูปแบบภาคตัดขวาง เพื่อศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมา โดยศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ความรู้เรื่องความปลอดภัยในการทำงาน ทักษะชีวิตที่เกี่ยวข้อง ความรอบรู้ในด้านความปลอดภัยการทำงาน และการรับรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมความปลอดภัยในองค์กร ในการนำ

ข้อมูลนี้ไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย และมาตรการในการส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงาน และการลดความเสี่ยงต่อแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการทุกประเภทที่มีการเปิดรับแรงงานเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์การศึกษา

วัตถุประสงค์ทั่วไป (General Objective)

เพื่อศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานจากการทำงานในแรงงานต่างด้าวที่ทำงานในประเทศไทยในกลุ่มวิสาหกิจย่อมและขนาดกลาง

วัตถุประสงค์เฉพาะ (Specific Objectives)

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานจากการทำงานในแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาที่ทำงานในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความปลอดภัยการทำงานของแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาได้แก่ ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ทักษะจิตความปลอดภัยในการทำงาน ความรอบรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน และการรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยในองค์กร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เลือกมาศึกษากับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมา

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสำรวจเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Analytical cross-sectional study) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา

ประชากร (Populations) : แรงงานต่างด้าวชาวเมียนมากลุ่มนำเข้ามาตาม MOU ที่ทำงานในโรงงานชุบเหล็กด้วยกระแสไฟฟ้าแห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา ประเทศไทย ซึ่งเป็นกลุ่มวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง จำนวน 106 คน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) : แรงงานต่างด้าวชาวเมียนมากลุ่มนำเข้ามาตาม MOU ที่ทำงานในโรงงานชุบเหล็กด้วยกระแสไฟฟ้าแห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา ประเทศไทย ซึ่งเป็นกลุ่มวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง จำนวน 84 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) คำนวณกลุ่มตัวอย่างกรณีจำนวนประชากรแน่นอน(16) ซึ่งแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาที่จะถูกคัดเลือกเข้ามาในการศึกษาครั้งนี้คืออายุ 18 ปีขึ้นไปทำงานในโรงงานชุบชิ้นส่วนเหล็กด้วยกระแสไฟฟ้า ยินดีและสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยโดยปราศจากการบังคับ ซึ่งจะถูกคัดออกคือ ลาออก หรือลาหยุดงานในช่วงที่ดำเนินการ หรือขอลอนตัวในภายหลัง โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน

วิธีการเก็บข้อมูล (Data Collection) : การศึกษาครั้งนี้ยื่นขออนุญาตโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อขอศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง เก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยและล่ามจะเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างตามแบบสอบถาม โดยดำเนินการ

สัมภาษณ์ทีละคน ในกรณีนี้ ล่ามได้ผ่านการอบรม ทำความเข้าใจในแบบสอบถาม วิธีการถามจากแบบสอบถามจากผู้วิจัยเรียบร้อยแล้ว รวบรวมข้อมูลที่ได้บันทึกในโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อแปรผลการศึกษา โดยรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้รหัสแทนชื่อ

สถิติที่ใช้ ข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) นำเสนอด้วยความถี่ ค่าร้อยละ สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณมีการทดสอบแจกแจงแบบปกติ (Normal distribution) ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ถ้าการแจกแจงไม่ปกติ นำเสนอด้วยค่ามัธยฐาน

การวิเคราะห์หาปัจจัยที่เกี่ยวข้องและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานใช้สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical statistics) โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square test) และฟิชเชอร์ (Fisher Exact test) สำหรับตัวแปรที่อยู่ในมาตราวัดแบบนามบัญญัติ (Nominal scale) หรืออันดับ (Ordinal scale) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

การพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

ในการวิจัยนี้ข้อมูลต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บเป็นความลับและใช้รหัสแทนชื่อจริง รวมถึงการนำเสนอผลการวิจัยจะเป็นภาพรวม นอกจากนี้ มีใบยินยอมโดยบอกกล่าว (Informed consent) ให้กลุ่มตัวอย่างลงนาม รวมถึงบรรยายความเสี่ยงและความไม่สะดวกสบายทั้งด้านร่างกาย จิตใจ หรือสังคม ที่กลุ่มตัวอย่างอาจจะประสบจากคำถามในแบบสอบถาม โดยผ่านการพิจารณาจริยธรรม

การวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เลขที่ COA. No.MUPH 2023-054 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2566

ผลการศึกษา

คุณลักษณะของแรงงานต่างด้าว เพศชาย (ร้อยละ 59.50) อายุไม่เกิน 29 ปี (ร้อยละ 69.00) ส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว (ร้อยละ 40.50) มีระดับการศึกษาสูงสุดที่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 32.10) มีระยะเวลาในการทำงานที่โรงงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี (ร้อยละ 59.50) มีการทำงานล่วงเวลา (ร้อยละ 57.10) ไม่มีการเวียนกะ (ร้อยละ 53.60) ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยในการทำงาน (ร้อยละ 79.80) เคยมีเหตุการณ์เกือบเกิดอุบัติเหตุหรือเกือบได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน (Near miss) (ร้อยละ 70.30) ไม่เคยเกิดอุบัติเหตุหรือไม่เคยได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน (Accident) (ร้อยละ 54.80)

หากจำแนกตามเหตุการณ์ที่แรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาเกือบเกิดอุบัติเหตุหรือเกือบได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน และการเกิดอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน พบว่า เหตุการณ์ที่เคยเกือบจะเกิดอุบัติเหตุหรือบาดเจ็บ 3 ลำดับแรกที่มีความถี่สูงสุดคือวัตถุหรือสิ่งของ ตัด บาด หรือทิ่มแทง รองลงมาคือวัตถุหรือสิ่งของมีการหนีบหรือดึง และวัตถุหรือสิ่งของ กระแทกหรือชน (ร้อยละ 67.90 38.10 และ 32.10 ตามลำดับ) ส่วนเหตุการณ์ที่เกิดอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน 3 ลำดับแรกที่มีความถี่สูงสุดคือวัตถุหรือสิ่งของมีการหนีบหรือดึง วัตถุหรือสิ่งของ ตัด บาด หรือทิ่มแทง และ

วัตถุหรือสิ่งของกระแทกหรือชน (ร้อยละ 31.00, 23.80 และ 20.20 ตามลำดับ) ทั้งนี้ หากจำแนกตามบริเวณที่เคยเกือบเกิดหรือเกิดอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการทำงานที่สามารถระบุตำแหน่งได้ชัดเจน บริเวณที่พบบ่อยที่สุดคือนิ้วมือ/หัวแม่มือ รองลงมาคือ บาดเจ็บหลายส่วน/บาดเจ็บตามร่างกาย (ร้อยละ 28.60 และ 13.10 ตามลำดับ) ส่วนบริเวณอื่น ๆ ที่ไม่สามารถระบุรายละเอียดได้นั้นพบว่า เป็นจุดที่แรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาส่วนใหญ่เกือบหรือเคยเกิดอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน (ร้อยละ 53.60)

ทักษะด้านภาษา แรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาในโรงงานแห่งนี้ ส่วนใหญ่ใช้ภาษาพม่าในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 78.60) รองลงมา คือภาษาไทย (ร้อยละ 15.50) ภาษากะเหรี่ยง (ร้อยละ 4.80) และภาษามอญ (ร้อยละ 1.20) และมีทักษะภาษาไทยหลักๆ ดังนี้ ด้านการฟัง และด้านการพูดอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 56.00 และ 50.00 ตามลำดับ) และไม่สามารถอ่าน และเขียนได้ (ร้อยละ 94.00 และ 95.20 ตามลำดับ)

ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน มีระดับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานในระดับดี (ร้อยละ 77.40)

ทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงาน มีระดับทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานในระดับดี (ร้อยละ 52.40)

ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน มีระดับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานที่ควรปรับปรุง (ร้อยละ 51.20) มีระดับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานในระดับดี (ร้อยละ 56.00) ส่วนในด้านความเข้าใจข้อมูลด้านความปลอดภัยในการทำงาน พบว่า

มีระดับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานในระดับดี (ร้อยละ 59.50) ด้านการโต้ตอบซักถาม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่วนใหญ่มีระดับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานในระดับดี (ร้อยละ 65.50) ด้านการตัดสินใจด้านความปลอดภัย ส่วนใหญ่มีระดับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานในระดับดี (ร้อยละ 59.50) ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานอย่างปลอดภัยของตนเอง มีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานในระดับดี (ร้อยละ 51.20) และด้านการบอกต่อการทำงานอย่างปลอดภัย พบว่ามีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน มีระดับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับดีและระดับที่ควรปรับปรุง กลุ่มละเท่า ๆ กัน (ร้อยละ 50.00)

การรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยและนโยบายความปลอดภัยในการทำงานขององค์กร รับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยและนโยบายความปลอดภัยในการทำงานขององค์กร (ร้อยละ 97.60) โดยมีระดับการรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยและนโยบายความปลอดภัยในการทำงานขององค์กรในระดับดี (ร้อยละ 65.50)

พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน มีระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 52.40)

ข้อมูลทั่วไปด้านพฤติกรรมทางสุขภาพของแรงงานต่างด้าว ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างไม่มีโรคประจำตัว (ร้อยละ 96.40) มีการตรวจสุขภาพประจำปี (ร้อยละ 96.40) ขาดการออกกำลังกาย (ร้อยละ 84.50) ไม่สูบบุหรี่ และไม่ดื่มแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 84.50 และ 85.70 ตามลำดับ)

ความสัมพันธ์ของปัจจัยในด้านต่าง ๆ กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ลักษณะทั่วไปของแรงงานต่างด้าว ทักษะด้านภาษาไทย ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ทักษะคิดด้านความปลอดภัยในการทำงาน ความรอบรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน การรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยและนโยบายความปลอดภัยในการทำงานขององค์กร พบว่า ระยะเวลาการเข้ามาอาศัยในประเทศไทย อายุงานที่โรงงานนี้ ทำงานล่วงเวลา การฝึกอบรมความปลอดภัยในการทำงานก่อนมาทำงานที่บริษัทนี้ ทักษะการฟังภาษาไทย และทักษะการพูดภาษาไทย เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ที่ระดับ 0.05 ($\chi^2 = 3.909$ p-value = 0.048, $\chi^2 = 7.591$ p-value = 0.006, $\chi^2 = 4.598$ p-value = 0.032, $\chi^2 = 4.508$ p-value = 0.034, $\chi^2 = 6.364$ p-value = 0.012, $\chi^2 = 4.054$ p-value = 0.044 ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพสมรส การเวียนกะ การเคยได้รับฝึกอบรมความปลอดภัย การฝึกอบรมความปลอดภัยที่โรงงานนี้ การเคยเกือบจะเกิดอุบัติเหตุหรือเกือบจะได้รับบาดเจ็บ การเคยได้เกิดอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน ทักษะการอ่านภาษาไทย ทักษะการเขียนภาษาไทย ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ทักษะคิดด้านความปลอดภัยในการทำงาน ความรอบรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน และการรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยและนโยบายความปลอดภัยในการทำงานขององค์กร พบว่า ไม่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ดังข้อมูลที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน (n=84)

ปัจจัย		พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน		χ^2	p
		n (%)	n (%)		
เพศ				0.007	0.932
	ชาย	24 (28.57)	29 (34.52)		
	หญิง	16 (19.04)	18 (21.42)		
อายุ				0.699	0.403
	ไม่เกิน 29 ปี	20 (23.8)	26 (30.95)		
	30 ปี ขึ้นไป	20 (23.8)	18 (21.42)		
ระดับการศึกษาสูงสุด				0.130	0.719
	ไม่ได้เรียน หรือไม่เกินมัธยมต้น หรือเทียบเท่า	23 (27.38)	27 (32.14)		
	มัธยมปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป	17 (20.23)	17 (20.23)		

ปัจจัย	พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน		χ^2	p
	n (%)	n (%)		
สถานภาพสมรส			0.032	0.857
โสด/หย่าร้างหรือหม้าย/แยกกันอยู่	12 (14.28)	14 (23.80)		
แต่งงาน	28 (33.33)	30 (35.71)		
ระยะเวลาการเข้ามาอาศัยในประเทศไทย			3.909	0.048*
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี	25 (29.76)	18 (21.42)		
3 ปีขึ้นไป	15 (17.85)	26 (30.95)		
อายุงานที่โรงงานนี้			7.591	0.006*
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี	30 (35.71)	20 (23.80)		
3 ปีขึ้นไป	10 (11.90)	24 (28.57)		
ทำงานล่วงเวลา (O.T.)			4.598	0.032*
ไม่มี O.T.	22 (26.19)	14 (16.66)		
มี O.T.	18 (21.42)	30 (16.66)		
การเวียนกะ			0.035	0.851
ไม่มี	21 (25)	24 (28.57)		
มี	19 (22.61)	20 (23.80)		
การได้รับการฝึกอบรมความปลอดภัย				
อบรมที่บริษัทอื่น			4.508	0.034*
ไม่เคย	28 (33.33)	39 (46.42)		
เคย	12 (14.28)	5 (5.95)		
อบรมที่บริษัทนี้			0.811	0.368
ไม่เคย	34 (40.47)	34 (40.47)		
เคย	6 (7.14)	10 (11.90)		
ทักษะภาษาไทย				
การฟัง			6.364	0.012*
ฟังไม่ได้เลยหรือฟังได้น้อย	35 (41.66)	28 (33.33)		
ฟังได้ปานกลางหรือฟังได้ดี	5 (5.95)	16 (19.04)		
การพูด			4.054	0.044*

ปัจจัย	พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน		χ^2	p
	n (%)	n (%)		
พูดไม่ได้เลยหรือพูดได้น้อย	36 (42.85)	32 (38.09)		
พูดได้ปานกลางหรือพูดได้ดี	4 (4.76)	12 (14.28)		
การอ่าน			0.920	1.000 ^a
อ่านไม่ได้เลยหรืออ่านได้น้อย	40 (47.61)	43 (51.19)		
อ่านได้ปานกลางหรืออ่านได้ดี	0 (0.00)	1 (1.19)		
การเคยเกิดอุบัติเหตุหรือเกือบจะได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน			0.828	0.363
ไม่เคย	10 (11.90)	15 (17.85)		
เคย	30 (35.71)	29 (34.52)		
การเคยได้เกิดอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน			0.002	0.967
ไม่เคย	22 (26.19)	24 (28.57)		
เคย	18 (21.42)	20 (23.80)		
ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน			0.021	0.884
มีความรู้ในระดับที่ควรปรับปรุง	4 (4.76)	4 (4.76)		
มีความรู้ในระดับดี	35 (41.6)	39 (46.42)		
ทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงาน			0.000	0.983
มีทัศนคติในระดับที่ควรปรับปรุง	19 (22.61)	21 (25)		
มีทัศนคติในระดับดี	21 (25)	23 (27.38)		
ทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงาน			0.000	0.983
มีทัศนคติในระดับที่ควรปรับปรุง	19 (22.61)	21 (25)		
มีทัศนคติในระดับดี	21 (25)	23 (27.38)		
ความรอบรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน			0.425	0.514
มีความรอบรู้ในระดับที่ควรปรับปรุง	23 (27.38)	20 (23.80)		
มีความรอบรู้ในระดับดี	17 (20.23)	24 (28.57)		
การรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยและนโยบายความปลอดภัยในการทำงานขององค์กร			3.064	0.080
มีการรับรู้ในระดับที่ควรปรับปรุง	10 (11.90)	19 (22.61)		
มีการรับรู้ในระดับดี	30 (35.71)	25 (29.76)		

ส่วนทักษะภาษาไทยของแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมา พบว่า ทักษะด้านการฟังและการพูดมีความสัมพันธ์กับการเคยเกือบเกิดอุบัติเหตุหรือเกือบได้รับบาดเจ็บจากการทำงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 5.227$, p-value = 0.031 และ $\chi^2 = 8.774$, p-value = 0.003 ตามลำดับ) ส่วนการอ่าน และการเขียน ไม่มีความสัมพันธ์กับกรณีดังกล่าวที่แตกต่างกัน ดังข้อมูลแสดงในตารางที่ 2 ทั้งนี้พบว่า ทักษะภาษาไทยของแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน มีความสัมพันธ์กับการเคยเกิดอุบัติเหตุหรือเคยได้รับบาดเจ็บจากการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน ดังข้อมูลแสดงในตารางที่ 3 และพบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ด้านความปลอดภัยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($\chi^2 = 5.777$, p-value=0.016) โดยพบว่าเพศหญิงมีระดับความรอบรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานสูงกว่าเพศชาย ดังข้อมูลแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ของทักษะภาษาไทยกับการเคยเกือบเกิดอุบัติเหตุหรือเกือบได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน (n=84)

ทักษะภาษาไทย		ระดับความสัมพันธ์		χ^2	p
		n (%)	n (%)		
การฟัง				5.227	0.031 ^a
	ไม่ได้เลย	1 (1.19)	15 (17.85)		
	น้อย /ปานกลาง/ ดี	24 (28.57)	44 (52.38)		
การพูด				8.774	0.003 [*]
	ไม่ได้เลย	2 (2.38)	24 (28.57)		
	น้อย /ปานกลาง/ ดี	23 (27.38)	34 (40.47)		
การอ่าน				2.325	0.153 ^a
	ไม่ได้เลย	22 (26.19)	57 (67.85)		
	น้อย /ปานกลาง/ ดี	3 (3.57)	2 (2.38)		
การเขียน				4.112	0.077 ^a
	ไม่ได้เลย	22 (26.19)	58 (69.04)		
	น้อย /ปานกลาง/ ดี	3 (3.57)	1 (1.19)		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 a = Fisher's Exact Test

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของทักษะภาษาไทยกับการเคยเกิดอุบัติเหตุหรือเคยได้รับบาดเจ็บ
จากการทำงาน (n=84)

ทักษะภาษาไทย	ระดับความสัมพันธ์		χ^2	p
	n (%)	n (%)		
การฟัง			0.478	0.489
ไม่ได้เลย	10 (11.90)	6 (7.14)		
น้อย /ปานกลาง/ ดี	36 (42.85)	32 (38.09)		
การพูด			0.698	0.403
ไม่ได้เลย	16 (19.04)	10 (11.90)		
น้อย /ปานกลาง/ ดี	30 (35.71)	28 (33.33)		
การอ่าน			2.593	0.171 ^a
ไม่ได้เลย	45 (53.57)	34 (40.47)		
น้อย /ปานกลาง/ ดี	1 (1.19)	4 (4.76)		
การเขียน			4.502	0.324 ^a
ไม่ได้เลย	45 (53.57)	35 (41.66)		
น้อย /ปานกลาง/ ดี	1 (1.19)	3 (3.57)		

a = Fisher's Exact Test

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ของเพศและความรอบรู้ด้านความปลอดภัย (n=84)

		ระดับความสัมพันธ์		χ^2	p
		n (%)	n (%)		
เพศ				5.777	0.016*
ชาย		31 (36.90)	19 (22.61)		
หญิง		12 (14.28)	22 (26.19)		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอภิปราย

คุณลักษณะของแรงงานต่างด้าว ผู้วิจัยพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. เพศชายซึ่งมากกว่าเพศหญิงอาจสะท้อนให้เห็นถึงกลุ่มประชากรที่มีอิทธิพลในภาคอุตสาหกรรมการใช้แรงงานในทุกระดับ

2. ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากแรงงานกลุ่มนี้ไม่จำเป็นต้องมีระดับการศึกษาสูง หรือมีทักษะส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เข้ามาทดแทนแรงงานในส่วนที่ไม่เพียงพอเพื่อทดแทนการขาดแคลนแรงงาน และนายจ้างสามารถจ้างในอัตราที่ถูกลงกว่าได้

3. สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว คิดเป็นร้อยละ 69.00 อาจเป็นวัยสร้างตัวหรือเป็นหัวหน้าครอบครัว หรือเป็นกำลังสำคัญของครอบครัว แรงงานต่างด้าวหลายคนเข้ามาทำงานในประเทศไทยแบบคู่สามีภรรยาด้วยเหตุผลอื่น ๆ ที่มากกว่าปัจจัยด้านรายได้ เช่นการวางแผนครอบครัวในการมีบุตรการวางแผนให้บุตรได้เข้าสู่ระบบการศึกษาในประเทศไทยที่อาจดีกว่าประเทศของตน และการหลบหนีภัยเหตุการณ์ความไม่สงบในประเทศของตน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้ข้อมูลระยะเวลาการพักอาศัยในประเทศไทยที่ส่วนใหญ่ระบุว่าอาศัยในประเทศไทยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี (ร้อยละ 51.20) แต่กลุ่มที่พักอาศัยในประเทศไทย 3 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 48.8) ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมาก

4. การได้รับการฝึกอบรมความปลอดภัยในการทำงาน ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับ

การฝึกอบรมความปลอดภัยในการทำงาน ทั้งในที่ทำงานเดิม และที่โรงงานแห่งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องขอแรงงานในธุรกิจขนาดเล็กได้รับการฝึกอบรมความปลอดภัยน้อย หรือมีโอกาสน้อยที่จะได้รับการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยในทุกรูปแบบ ส่งผลให้เกิดการขาดความสม่ำเสมอและรูปแบบของการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการทำงาน⁽¹⁷⁾ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของหลายองค์กรยังคงมีนโยบายและขั้นตอนการทำงานที่ส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงานที่ไม่เพียงพอสำหรับแรงงานกลุ่มนี้จะสามารถเข้าถึงได้ จึงทำให้มีโอกาสในการทำงานเสี่ยงมากกว่าแรงงานเจ้าถิ่น⁽¹²⁾

5. ในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เคยมีเหตุการณ์เกือบเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน (Near Miss) แต่น้อยกว่า 5 ครั้ง และไม่เคยเกิดอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 48.80 และ 54.80 ตามลำดับ จะเห็นว่าหากเปรียบเทียบระหว่างการเคยเกือบเกิดอุบัติเหตุ และการเคยเกิดอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการทำงานพบว่า แรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาส่วนใหญ่มีเหตุการณ์เกือบเกิดอุบัติเหตุมากกว่าการเกิดอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีของ Frank E. Bird⁽¹⁸⁾ ที่กล่าวถึงสัดส่วนการเกิดอุบัติเหตุ 1:10:30:600 โดยมี 300 หมายถึง เหตุการณ์เกือบเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากกว่าการเกิดอุบัติเหตุเสมอ

6. ทักษะด้านภาษาของแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมา พบว่า ทักษะภาษาไทย แรงงาน

ต่างด้าวชาวเมียนมาส่วนใหญ่มีมากที่สุดคือ ทักษะการฟัง และทักษะการพูด โดยมีทักษะการฟังมากกว่าทักษะการพูด ส่วนทักษะการอ่าน และทักษะการเขียนอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง อย่างไรก็ตามทักษะโดยรวมทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ยังอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง สอดคล้องกับการศึกษาของ วรพรรณันท์ นามเทพ⁽¹⁹⁾ ที่พบว่าแรงงานต่างด้าวมีทักษะการฟังและการอ่านภาษาไทยอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาส่วนใหญ่ยังคงใช้ภาษาภูมิลำเนาของตนเอง และแรงงานมีที่มาจากหลากหลายรัฐ ภาษาที่หลากหลาย เช่น ภาษามอญ ภาษากะเหรี่ยง เป็นต้น จึงคุ้นชินใช้ภาษาเฉพาะกลุ่มตนเองมากกว่า การศึกษาครั้งนี้ยังพบอีกว่าระยะเวลาที่อาศัยในประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับการมีทักษะในภาษาไทยด้านการฟัง และพูด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 5.733$, p-value = 0.017 และ $\chi^2 = 5.426$, p-value = 0.020 ตามลำดับ) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะด้านการอ่าน และการเขียน อาจด้วยลักษณะงานไม่มี ความจำเป็นต้องใช้ทักษะการอ่านและการเขียนมากนัก ปัจจัยที่เป็นไปได้ว่าชาวเมียนมามีการใช้ภาษาของตนเองมากกว่าภาษาไทย คือ จำนวนแรงงานชาวเมียนมาที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมีจำนวนมากกว่าแรงงานจากประเทศอื่น จึงมีโอกาสได้ใช้ภาษาท้องถิ่นของตนในการสื่อสาร อีกทั้งผู้วิจัยพบว่า ผลจากการพิจารณาระดับความสัมพันธ์ของทักษะภาษาไทยกับการเคยเกือบเกิดอุบัติเหตุหรือเกือบได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน (Near miss) พบว่า ทักษะภาษาไทยของแรงงาน

ต่างด้าวชาวเมียนมา โดยเฉพาะทักษะการฟังและทักษะการพูดมีความสัมพันธ์กับการเคยเกือบเกิดอุบัติเหตุหรือเกือบได้รับบาดเจ็บจากการทำงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 5.227$ p-value = 0.031 และ $\chi^2 = 8.774$, p-value = 0.003 ตามลำดับ) ส่วนการอ่านและการเขียนไม่มีความสัมพันธ์กับกรณีดังกล่าวที่แตกต่างกัน และยังพบว่า ทักษะภาษาไทยของแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน มีความสัมพันธ์กับการเคยเกิดอุบัติเหตุหรือเคยได้รับบาดเจ็บจากการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาในประเทศสเปน⁽¹²⁾ ที่พบว่าแรงงานต่างด้าวมีความเสี่ยงในการบาดเจ็บจากการทำงานสูงเนื่องจากความไม่เข้าใจในภาษา แต่ความเสี่ยงจะลดลงหากมีระยะเวลาในการอยู่อาศัยนานขึ้น ซึ่งแสดงถึงแรงงานต่างด้าวมีพัฒนาการหรือการปรับปรุงเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไป และผลการศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานต่างด้าว คือปัจจัยด้านภาษาและวัฒนธรรม⁽¹³⁾ รวมทั้งผลการศึกษากลุ่มธุรกิจขนาดเล็กมีโอกาสน้อยที่จะจ้างหัวหน้างานที่พูดภาษาเดียวกันกับแรงงานต่างด้าวมาทำงาน $p < 0.001$ ⁽¹⁷⁾ และผลการศึกษาความแตกต่างทางภาษาระหว่างแรงงานต่างด้าว หัวหน้างาน และเพื่อนร่วมงาน เป็นความท้าทายในการส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงานที่หลายองค์กรพบมากที่สุด⁽⁷⁾

ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน

พบว่าแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่มีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับดี

(ร้อยละ 77.40) ทั้งนี้ ข้อคำถามในการศึกษาเน้นเฉพาะความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยคุกคามทางสุขภาพในบริบทของโรงงานนี้เท่านั้น ด้วยเป็นโรงงานขนาดเล็ก จำนวนคนงานไม่มากเกินไป หัวหน้างานและเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยสามารถเดินตรวจสอบหรือพูดคุยข้อมูลความปลอดภัยในแต่ละวันได้อย่างครอบคลุมแม้ไม่ได้ทำการอบรมเพื่อให้มีความรู้ความปลอดภัยในการทำงานอย่างเป็นทางการ

ทัศนคติในความปลอดภัยในการทำงาน

พบว่าแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยส่วนใหญ่มีทัศนคติความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 52.40) หากพิจารณาจาก Jenkins JRG.(20) ความรู้คือ ส่วนแรกของทัศนคติ หรือมีผลต่อทัศนคติ จึงสอดคล้องกับผลการศึกษาด้านความรู้ความปลอดภัยในการทำงานของงานต่างด้าวที่ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี⁽¹⁹⁾

ความรอบรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน

การศึกษาค้นคว้าพบว่าแรงงานต่างด้าวโดยส่วนใหญ่มีระดับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานในมิติด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับดี ได้แก่ ด้านการเข้าถึงข้อมูล ด้านความเข้าใจข้อมูลด้านความปลอดภัยในการทำงานที่เพียงพอต่อการโต้ตอบซักถามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการตัดสินใจด้านความปลอดภัย และด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการทำงานอย่างปลอดภัยของตนเอง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.53, 16.79, 13.48, 7.05 และ

14.34 ตามลำดับ และพบว่าแรงงานต่างด้าวโดยส่วนใหญ่มีระดับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานในด้านการบอกต่อการทำงานอย่างปลอดภัยอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง และระดับดีไม่แตกต่างกัน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ทั้งนี้ กรณีมิติด้านที่มีระดับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานในระดับดีอาจด้วยเหตุผลที่แรงงานในโรงงานนี้เป็นชาวเมียนมาจำนวนมากที่สุด อาจมีส่วนทำให้ระดับความรู้ความปลอดภัยในการทำงานสูงขึ้น เช่น สื่อสารภาษาเดียวกัน กล่าวโต้ตอบ ซักถาม หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้ง่าย ส่วนกรณีด้านความเข้าใจข้อมูลด้านความปลอดภัยในการทำงานที่เพียงพออยู่ในระดับที่ควรปรับปรุงนั้นอาจด้วยการมีทักษะภาษาไทยในระดับที่ควรปรับปรุง และในกรณีด้านการบอกต่อด้านความปลอดภัยในการทำงานมีระดับควรปรับปรุงนั้น อาจเนื่องจากความเกรงใจหรือความสนิทสนมซึ่งกันและกัน

การรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยและนโยบายความปลอดภัยในการทำงาน

จากการศึกษาพบว่า แรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาส่วนใหญ่รับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยและนโยบายความปลอดภัยในการทำงานขององค์กร คิดเป็นร้อยละ 97.60 และพบว่าระดับในการรับรู้ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 65.50) ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของวรรณิตนามเทพ⁽¹⁹⁾ ที่พบว่า การรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยของแรงงานต่างด้าวที่ปฏิบัติงานในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่รับรู้ดีกว่าแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ($F=290.83, p<0.001$) และ

ไม่สอดคล้องกับ Boschetto B, Rosa ED, Marini C, Salvatore M.⁽²¹⁾ ที่พบว่า เพศมีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้ทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่การศึกษานี้กลับพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ด้านความปลอดภัยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 5.777$, p-value=0.016) โดยพบว่าเพศหญิงมีระดับความรอบรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานสูงกว่าเพศชาย ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าปัจจัยเชิงโครงสร้าง เช่น ขนาดของโรงงาน และปัจจัยทางสังคม เช่น จำนวนคนงาน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน เป็นปัจจัยสำคัญในการสื่อสารหรือบอกต่อด้านนโยบายขององค์กร

พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน

การศึกษานี้พบว่า แรงงานต่างด้าวมีคะแนนพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 52.40) สอดคล้องกับการศึกษาของวรรณันท์ นามเทพ⁽¹⁹⁾ ที่พบว่าแรงงานต่างด้าวในอุตสาหกรรมจังหวัดระยองมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานในระดับสูงทุกด้าน

ข้อมูลด้านพฤติกรรมสุขภาพ

ในการศึกษานี้พบว่า แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่มีระดับสุขภาพที่ดีโดยไม่มีโรคประจำตัวและได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีเป็นประจำ อย่างไรก็ตามพบว่า ส่วนใหญ่ยังขาดการออกกำลังกาย และที่ออกกำลังกายแต่ไม่สม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังพบว่าส่วนใหญ่ของพนักงานไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ การออกกำลังกายเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ

พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($\chi^2 = 3.714$, p-value = 0.05)

ความเกี่ยวข้องของปัจจัยในด้านต่าง ๆ กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน

จากการศึกษาพบว่า เพศ อายุ การศึกษา สถานะสมรส อายุงาน การทำงานล่วงเวลา การเวียนกะ ประสบการณ์เกือบเกิดอุบัติเหตุ ประสบการณ์เคยเกิดอุบัติเหตุ การฝึกอบรมความปลอดภัย ความรู้ด้านความปลอดภัย ทักษะคิด ความรอบรู้ และการรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัย ไม่มีผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee et al.⁽²²⁾ ที่พบว่าวัฒนธรรมความปลอดภัยขององค์กรส่งผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัย ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณันท์ นามเทพ(19) ที่พบว่าอายุและแรงงานต่างด้าวส่งผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของธนกร สิริธร⁽⁹⁾ ที่พบว่าพฤติกรรมการทำงาน ระยะเวลาอาศัยอยู่ในไทย อายุงาน การทำงานล่วงเวลา การฝึกอบรมความปลอดภัยทักษะภาษาไทย ส่งผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยแต่พบว่าระยะเวลาการเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยอายุงานที่โรงงานนี้ การทำงานล่วงเวลา การเคยได้รับการฝึกอบรมความปลอดภัยในการทำงานจากที่อื่น ทักษะการฟังภาษาไทย และทักษะการพูดภาษาไทย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\chi^2 = 3.909$ p-value = 0.048, $\chi^2 = 7.591$ p-value = 0.006,

$\chi^2 = 4.598$ p-value = 0.032, $\chi^2 = 4.508$ p-value = 0.034, $\chi^2 = 6.364$ p-value = 0.012 และ $\chi^2 = 4.054$ p-value = 0.044 ตามลำดับ) ทั้งนี้หากพิจารณาทักษะภาษาไทยกับระยะเวลาที่เข้ามาอาศัยในประเทศไทยนั้น พบว่าทักษะการฟังและทักษะการพูดมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่เข้ามาอาศัยในประเทศไทยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 5.733$, p-value = 0.017 และ $\chi^2 = 5.426$ p-value = 0.020 ตามลำดับ) ซึ่งมีข้อสังเกตว่าการเคยได้รับการฝึกอบรมความปลอดภัยจากที่อื่นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่ประสบการณ์เคยได้รับการฝึกอบรมความปลอดภัยจากที่โรงงานนี้กลับไม่พบความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันนั้น อาจเนื่องจากข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าแรงงานต่างด้าวโดยส่วนใหญ่มีอายุงานที่โรงงานนี้เฉลี่ยเพียง 3 ปี เท่านั้น และยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรมความปลอดภัยในการทำงานที่โรงงานนี้มีจำนวนมากถึงร้อยละ 81.00

จากการศึกษาครั้งนี้สรุปว่าความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ทักษะจิตความปลอดภัยในการทำงาน ความรอบรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน และการรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยและนโยบายองค์กรของแรงงานต่างด้าวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม ความปลอดภัยในการทำงานไม่แตกต่างกัน แต่ระยะเวลาการเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย อายุงานที่โรงงานนี้ การทำงานล่วงเวลา การเคยได้รับการฝึกอบรมความปลอดภัย ทักษะการฟังภาษาไทย และทักษะการพูดภาษาไทย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ที่แตก

ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานและฝึกทักษะการปฏิบัติงานที่ปลอดภัยให้แรงงานต่างด้าว
2. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมการทำงานเพื่อป้องกันอันตรายและจัดการความเสี่ยงในการทำงาน
3. สนับสนุนการเพิ่มทักษะภาษาไทยโดยเฉพาะทักษะการฟังและทักษะการพูดเพื่อประสิทธิภาพการสื่อสารในกลุ่มแรงงานต่างด้าว
4. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงนโยบายและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย
5. สนับสนุนแรงงานต่างด้าวให้มีส่วนร่วมพัฒนานโยบายความปลอดภัย
6. วิจารณ์ปัจจัยทางสุขภาพจิตและภูมิหลังในการเป็นไปได้ของพฤติกรรมการทำงาน
7. จัดหาบุคลากรด้านความปลอดภัยและอาสาสมัครเพื่อการประเมินความเสี่ยงและการเฝ้าระวัง
8. สร้างคณะกรรมการความปลอดภัยเพื่อเป็นที่ปรึกษาในการจัดการความเสี่ยงและสื่อสารความเสี่ยง
9. วิจารณ์การใช้ระบบการจัดการความปลอดภัยมาตรฐาน มอก.18001 และ ISO 45001 มาใช้เพื่อเป็นการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ในการลดความเสี่ยงระบบด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในโรงงานได้มากขึ้น ลดการสูญเสีย เพิ่มอัตราแข่งขันทางการผลิตได้ดียิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.อริยะ บุญงามชัยรัตน์ รศ.ดร.มณฑา เก่งการพานิช และ รศ.ดร.ปรารธนา สถิตยวิภาวี คณาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้ซึ่งให้คำแนะนำแนวทางจนจัดอุปสรรคในการศึกษาได้สำเร็จ และขอขอบพระคุณ คุณยศ การดี คุณสำเนียง การดี คุณกัลย์ชณิศา ศิริยงวัฒนาคุณ และครอบครัว ผู้ให้การช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ รวมถึงขอขอบคุณแรงงานต่างด้าวทุกคนที่สละเวลาให้ข้อมูลเป็นอย่างดี

แนะนำการอ้างอิงสำหรับบทความนี้

นীরชฎานนุตร์ พลศักดิ์เดช, มณฑา เก่งการพานิช, ปรารธนา สถิตยวิภาวี, นพนันท์ นานคงแนบ, อริยะ บุญงามชัยรัตน์. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานในแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาที่ทำงานในกลุ่มวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง กรณีศึกษาโรงงานชุบชิ้นส่วนเหล็กด้วยกระแสไฟฟ้าแห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา ประเทศไทย. วารสารสถาบันป้องกันควบคุมโรคเขตเมือง. 2567;9(1):293-312.

Suggested citation for this article

Polsakdech N, Kengganpanich M, Satitvipavee P, Nankongnab N, Bunngamchairat A. A study of factors related to occupational safety behaviors in Myanmar migrant workers working in small and medium enterprises (SMEs): A case study of an electro-deposition plating factory in Chachoengsao province, Thailand. Institute for Urban Disease Control and Prevention Journal. 2024;9(1):293-312.

เอกสารอ้างอิง

1. กระทรวงแรงงาน, ศูนย์ข้อมูลแรงงานแห่งชาติ. สภาพเศรษฐกิจและแรงงานของประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้เคียงกับพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจ พิเศษ. กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน; 2565.
2. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม [อินเทอร์เน็ท]. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน; 2564 [เข้าถึงเมื่อ 28 ตุลาคม 2564]. เข้าถึงได้จาก: <https://en.sme.go.th/th/download.php?modulekey=215&cid=0>
3. ศิวีไล ชยางกูร. แรงงานข้ามชาติกับความต้องการดูแลผู้สูงอายุในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา; 2555.

4. สำนักงานประกันสังคม. สถิติการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานของแรงงานต่างด้าว (พม่า กัมพูชา ลาว) ปี 2559 [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน; 2563 [เข้าถึงเมื่อ 25 มกราคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: https://www.sso.go.th/wpr/assets/upload/files_storage/sso_th/af17b01a474174e851ffb132d2bd6450.pdf
5. Douphrate DI, Stallones L, Lunner Kolstrup C, Nonnenmann MW, Pinzke S, Hagevoort GR, et al. Work-related injuries and fatalities on dairy farm operations-a global perspective. *J Agromedicine*. 2013;18(3):256-64.
6. BaŞağa HB, Temel BA, Atasoy M, Yildirim I. A study on the effectiveness of occupational health and safety trainings of construction workers in Turkey. *Safety Science*. 2018;(110):344-54.
7. Flynn MA. Safety & the Diverse Workforce: Lessons From NIOSH's Work With Latino Immigrants. *Prof Saf*. 2014 Jun;59(6):52-57.
8. มหาวิทยาลัยพะเยา, กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมทางวิชาการระดับชาติ พะเยาวิจัย ครั้งที่ 3 23-24 มกราคม 2557 ณ อาคารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยพะเยา. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา; 2557.
9. ธนกร สิริธร. พฤติกรรมการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อความปลอดภัยในการทำงานของแรงงาน ต่างด้าว: กรณีศึกษาแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาในโรงงานย่านมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร [ปริญญาานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ; 2559.
10. Burlakova II, Gubanov LV. The Definitions of Learning Process (Types of Motivation and Theories). *Language and Text International Electronics Journal*. 2019;6(3): 28-34.
11. Ulubeyli S, Kazaz A, Er B. Health and safety perception of workers in Turkey: a survey of construction sites. *Int J Occup Saf Ergon*. 2014;20(2):323-38.
12. Ronda-Perez E, Gosslin A, Martínez JM, Reid A. Injury vulnerability in Spain. Examination of risk among migrant and native workers. *Safety Science*. 2019;115:36-41.
13. Caffaro F, Micheletti Cremasco M, Bagagiolo G, Vigoroso L, Cavallo E. Effectiveness of occupational safety and health training for migrant farmworkers: a scoping review. *Public Health*. 2018 Jul;160:10-17.
14. Demirkesen S, Arditi D. Construction safety personnel's perceptions of safety training practices. *International Journal of Project Management*. 2015;33:1160-9.

15. Dai J, Goodrum PM. Differences in Perspectives regarding Labor Productivity between Spanish- and English-Speaking Craft Workers. *Journal of Construction Engineering and Management*. 2010;137(9):689-97.
16. Daniel WW, Cross CL. *Biostatistics: Basic Concepts and Methodology for the Health Sciences*. 10th ed. New Jersey: John Wiley & Sons; 2013.
17. Cunningham TR, Guerin RJ, Keller BM, Flynn MA, Salgado C, Hudson D. Differences in safety training among smaller and larger construction firms with non-native workers: Evidence of overlapping vulnerabilities. *Saf Sci*. 2018 Mar;103:62-9.
18. Bird FE, Germain GL, Clark MD. *Loss Control Management: Practical Loss Control Leadership*. 3rd ed. Georgia: Loss Control Institute; 1985.
19. วรราชนันท์ นามเทพ. การรู้เท่าทันเรื่องสุขภาพ พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน วัฒนธรรมความปลอดภัยในองค์กรที่มีอิทธิพลต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานของแรงงานข้ามชาติในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง [ปริญญาานิพนธ์ปริญญาพยาบาล ศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2559.
20. Jenkins JRG. *Marketing and customer behaviour, (The Commonwealth and international library. Essentials of marketing)*. Oxford: Pergamon Press; 1972.
21. Boschetto B, Rosa ED, Marini C, Salvatore M. Safety at Work in Italy: A Comparison of Italians and Foreigners. *Espace populations sociétés*. 2016; 3: 1-13.
22. Lee H, Chae D, Yi KH, Im S, Cho SH. Multiple risk factors for work-related injuries and illnesses in korean-chinese migrant workers. *Workplace Health Saf*. 2015 Jan;63(1):18-26.